

Identity Narratives

Interdisciplinary Perspectives

Edited by
Marek S. Szczepański
Wioletta Tomala-Kania
Zbigniew Zagała

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU ŚLĄSKIEGO

Identity Narratives

Interdisciplinary Perspectives

Prace Naukowe

Uniwersytetu Śląskiego
w Katowicach
nr 3672

50 lat
Uniwersytetu
Śląskiego
w Katowicach

Identity Narratives

Interdisciplinary Perspectives

Editors

MAREK S. SZCZEPAŃSKI

WIOLETTA TOMALA-KANIA

ZBIGNIEW ZAGAŁA

Editor of the Series: Socjologia
TOMASZ NAWROCKI

Referee
ALEKSANDER MANTERYS

Table of Contents

Introduction	7
--------------	---

I. CULTURE AT A CROSSROADS

MAREK S. SZCZEPAŃSKI, ANNA ŚLIZ: Identity in the Multicultural World	13
KRZYSZTOF BIERWIACZONEK, TOMASZ NAWROCKI: The Past as Part of a City's Identity	29
MAŁGORZATA SUCHACKA, GRZEGORZ GAWRON: Regional Identity in the Perspective of Corporate Social Responsibility – Sociological Considerations	48
BARBARA LEWICKA: Identity after Death	65

II. BETWEEN FUNCTION AND BEAUTY

MAGDALENIA PIŁAT-BORCUCZ: Sociology of Design: Towards New Narrations in Sociology	81
PAULINA ROJEK-ADAMEK: Designer: Professional Identity and Contemporary Role in the View of Empirical Research Carried among British Designers	95

III. IDENTITY AS A POLITICAL DILEMMA

ANASTASIIA NESTERENKO: Social Crisis in Contemporary Ukraine. In Search of a New Narrative	113
IZABELA HANDZLIK: “The Fear of Small Numbers”? (Re)constructing Identities of American and European Muslims	121
JANUSZ BORUSOWSKI: <i>Thuwar</i> versus <i>Azlam</i> – Identity Dilemmas of Libyan Minorities during the Arab Spring	141

MARTA KIERSKA: Social Identity of Prison Service Officers as a Dispositional Group	159
ZBIGNIEW ZAGAŁA: Civic Platform Party (PO) Partisans and Law and Justice (PiS) Partisans. Meanders of Two Political Identity Narratives. Empirical Study	167
WIOLETTA TOMALA-KANIA: "Ashamed, I'm from Here." A Few Words on the Escape from Dignity	189
Conclusion	223
Streszczenie	231
Resumé	235

Introduction

There are questions that should be posed again and again. Who am I? Who are we? And why do we exist? Although asked repetitively, they always seem to remain unanswered. As the philosopher says: “Not a single answer (Derrida 2002: 14).” However, we will not follow the philosopher on his route when he is proclaiming: “No answer. Or perhaps even not a question in fact” (Derrida 2002: 14). As researchers, we are still obliged to undertake every possible effort to come closer to the truth. There are truths that, although for some sound banal, do not stop being truths. These truths will be discussed as long as we – human beings – are here. Life, love, hate, everything in-between, and death among them. Since classical antiquity, people have struggled with identity problems in their socio-political dimensions. As researchers, we must still make endeavours to identify the relevant questions even though they might never be answered fully. We should try to contribute our small pieces of knowledge to the space of synthesis. Although we cannot make the picture complete, we can at least approach it as a more comprehensible one.

Sociologists, psychologists, anthropologists, political scientists, law theoreticians have dealt with the problem of identity (identities) for centuries. The authors of this volume have also tried to face them. Our modest effort should not be perceived as a spectacular success, or its lack, in the complex field. It should be treated as just another proposal in the endless discussion on identity. There are as many identities as the narratives on them. That is why, on the one hand, we can find here, “Identity in the Multicultural World” by Marek S. Szczepański and Anna Śliz, which approaches identity as a multi-coloured and multi-dimensional mosaic, and, on the other hand, “Regional Identity in the Perspective of Corporate Social Responsibility – Sociological Considerations” by Małgorzata Suchacka and Grzegorz Gawron who discuss identity as a revival of local life and renaissance of local cultures.

In the article “Identity after Death,” Barbara Lewicka discusses the problems of social memory, collective consciousness, and social identity in the context of

funeral areas. The sense of identity is oriented towards the past, the present, and the future. Moreover, nothing happens in isolation from a given space which, with the passing of time, gains (or loses) yet another meaning. Simultaneously, a contact is developed with the place – the sense of identity is built over time on the basis of relations and experience collected by generations. From this point of view, a cemetery is one of the urban areas of a specific nature. Like no other, it seems to have not only direct funerary connotations – closing the process of dying – but far deeper ones referring to the sense of belonging, building identity both on the individual as well as on the collective level. Cemeteries turn out to be a kind of common space, treated as a symbolic property of the community and of private persons, limited to the relations with the closest relatives or partners buried within its grounds. Belonging to a particular community of the living almost always guarantees a place in the community of its deceased persons.

In her “Social Crisis in Contemporary Ukraine. In Search of a New Narrative,” Anastasiia Nesterenko – while discussing the national identity issues – dispels our illusions as to the simple, political, two-element divisions. As she says, “There are much more complex issues that may divide people.” Zbigniew Zagala, in turn, focuses his attention on the similarities and differences in the sphere of social composition and presents selected views of proponents of two political parties that constitute their political identities (“Civic Platform Party (PO) Partisans’ and ‘Law and Justice (PiS) Partisans.’ Meanders of Two Political Identity Narratives. Empirical Study”).

Using the interdisciplinary potential of Critical Discourse Analysis (CDA), Izabela Handzlik analyses how identities of American and European Muslims were constructed and reconstructed in the first decade following the September 11 terrorist attacks (“The Fear of Small Numbers? (Re)constructing Identities of American and European Muslims”). The author also reminds readers that the process of creating the “us – them” division is still evident in the face of the 15th anniversary of these tragic events and the most recent developments in Europe.

Janusz Borusowski illustrates how complex the issue of identity in a given political context can be. In his detailed analysis of the Libyan Arab Spring, “*Thuwar* versus *Azlam* – Identity Dilemmas of Libyan Minorities during the Arab Spring,” the “culture of the victor” emerges as one of many consequences of revolution, which will be imprinted on Libyan society for a very long time.

Urban identity, history, and collective memory are the key phrases found as necessary to explain the concept of identity according to Krzysztof Bierwiazzonek and Tomasz Nawrocki (“The Past as Part of a City’s Identity”) – emphasising the characteristic generally shared by all the perspectives in the volume, namely, that identity is not given to us once and for all, yet it is constantly being unveiled and reproduced (Massey 2005).

Quite another concept of identity – referring to the sociology as a discipline – is the one proposed by Magdalena Piłat-Borcuch in her “Sociology of Design: Towards New Narrations in Sociology.” It is the concept discussed through the prism of complexity of contemporary world that has become a major power of change for sociology and its mutual relationship with the culture of design. Moreover, sociology of design from yet another perspective was also focused on by Paulina Rojek-Adamek in “Designer – Professional Identity and Role in the View of Empirical Research Carried among British Designers.”

A different understanding of identity is proposed by Marta Kierska in her “Social Identity of Prison Service Officers as a Dispositional Group.” The author concentrates on the sociological aspect of the term in which identity shows itself as a factor that is socially assigned, confirmed, and transformed.

Apart from identity and narrative, the concept that unites all the authors of this volume would be humanity. All our *Identity Narratives. Interdisciplinary Perspectives* – directly or indirectly – refer to different dimensions of humanity or sometimes (as Wioletta Tomala-Kania does in her “Ashamed, I’m from Here. A Few Words on the Escape from Dignity”) ask if there is humanity at all.

Taking classical antiquity as our point of departure, we still face the same questions. We are still looking for answers to them. But there are no easy answers. If there are any at all...

References

- Derrida, J. 2000. *Marginesy filozofii*, trans. A Dziadek, J. Margański, P. Pieniążek. Warszawa: Wydawnictwo KR.
- Massey, D. 2005. *For Space*. Los Angeles, London, New Delhi, Singapore, Washington DC: Sage.

Conclusion

Our journey through identity landscapes has come to an end. Wandering along different social pathways, we have tried to answer some of the questions that should be posed day by day. Again and again.

As it was already mentioned here, people have struggled with identity problems for ages. Since classical antiquity they have struggled with those problems in their socio-political dimensions. This volume is just another voice in the discussion which has no end. It should be treated as one among many attempts of looking at the fundamental problem from different perspectives. Let us recapitulate them below.

According to Marek S. Szczepański and Anna Śliz (“Identity in the Multicultural World”), contemporaneity demands a redefinition of identity, both individual and social. It is about the identities the common denominator of which is the fact that they exist in the space of many cultures. This space participates in the continuous modification of individual identity, which is being introduced with the intention of agreeing with the outside world and with oneself. A modern man thinks, acts, and thus shapes his/her own identity in the world of many cultures, which causes acts of transgression, that is, acts of continuously creating and modifying the unit identification and creating subjective worlds. Modern world has produced a new type of identity requiring scientific reflection and redefinition. The main problem is the scientific description of the contemporary man, and answering the question if the modern and multicultural world can create people of similar identities. Is it possible that in the future world, the dominant identity will not be national or cultural but civil identity?

Krzysztof Bierwiazzonek and Tomasz Nawrocki (“The Past as Part of a City’s Identity”) attempt to present how important the past is for the current identity of cities. The studies reveal different images of collective memory in the cities studied. They also differ in terms of their remembrance policies in force. Gdańsk is “immersed” in the more distant past, trying to face this problem.

The remembrance of Gliwice and Wrocław basically dates back only to World War II. It is from that period onwards that the remembrance of these two cities begins. This is not changed by the passive remembrance policy, or rather lack of it in the case of local authorities. Only few entities are involved in the alternative discourse concerning the city's past. Therefore, we believe that the remembrance of the war and the annexation of Gliwice and Wrocław to Poland is the founding memory that, according to Jan Assmann, relates to the very beginnings of the city (2009: 84). This means that it is only in the case of Gdańsk that we are facing the cultural memory, or the stored history, which goes beyond the recollections of the closest past and transforms itself into a myth. The remembrance of Gliwice and Wrocław citizens is more of a communicative nature, referring exactly to the shared remembrance of the recent years (cf. 2009: 80–88). Such remembrance fails to meet one of the two criteria for collective memory, namely duration (Szpociński 2006). According to the studies, the contents relating to the more distant past are relatively little known to the residents and, as already stressed before, they are basically not the subject of commemoration and discussion.

According to Aleida Assmann, remembrance can perform the function of legitimation (of power), delegitimation (of power and official remembrance), and distinction (shaping the collective memory) (Assmann 2009a: 133–135). In the case of Gliwice, we are dealing with a typical example of legitimation of the Polish law in the city and forgetting the non-Polish past. The example of Wrocław seems to be similar. However, there are elements on which the residents of the City of Meetings build their identity. In this context, the city which stands out is Gdańsk, where the collective memory of the past is used to shape the identity of its residents. Gdańsk is also the only city that permits the “remembrance of the losers.” The collective memory of Gdańsk citizens considers an alternative reception of the city's history, whereas Gliwice and Wrocław represent typical examples of the “remembrance of the winners,” which is based on “an affective treatment of historical facts and becomes resistant to an alternative reception of history” (Assmann 2009b: 164). The inconvenient past from the pre-war years was obliterated from the politically instrumentalised collective memory. It was forgotten for fear that it would hinder the legitimation of the dominant narrative of the city (cf. Ankersmit 2003).

It is also worth reiterating here the formal typology of the local remembrance of the past presented by Andrzej Szpociński. Then, it turns out that Gliwice and Wrocław represent the classic type of remembrance, in which the memory of individuals and events related to the city is functioning mainly because they represent the values which are important from the point of view of the national community. Such a role is performed by recollections of King Jan III Sobieski, or the prominent creators of the Polish culture. The case of Gdańsk is closer to what is defined as *signum loci*, in which the vehicle of meaning is derived from

the local culture in order to raise the importance of the city and highlight its inherent characteristics (Szpociński 2006: 52–57).

However, notwithstanding the above, the analysis of the significance of collective memory for the identity of the residents in the cities studied allows one to draw the conclusion that Gliwice and Wrocław basically do not form any community of memory. The residents are not linked by the past but, at most, by historical experiences within their individual biographies (Assmann 2009: 88). Therefore, one can speak only of communicative remembrance, rather than of cultural remembrance. The latter, on the other hand, is being restored in Gdańsk, which is gradually becoming a community immersed in its past. This demonstrates that the influence of the past on a city's history can vary. Much depends on the remembrance policy of the local authorities and the actions undertaken by communities themselves, as well as on the narratives offered at school and in the media. Sometimes it is possible to create identity based on the past. Sometimes, however, it is the city's future that is more important.

Małgorzata Suchacka and Grzegorz Gawron ("Regional Identity in the Perspective of Corporate Social Responsibility – Sociological Considerations") show that communication policy of the studied enterprises is focused on the major, and even primary, reason for business activity, namely the acquisition of customers. It is a driving force for every economy. The results of the studies illustrate that not all sophisticated ways of gaining customers applied in global world economy are also applied in Silesia. Large world concerns having significant financial resources often do not want to or cannot recognise the importance of regional cultural values for their economic position in the future, whereas smaller regional companies, while having no financial support, succumb to the global pressures and struggle to survive, while neglecting the very important sphere of regional culture. In a region where work has always been of special value, and religious and family life were the foundations for the creation of many fortunes, it is important to undertake further research on the dynamics of potential changes in the illustrative business relationships between the culture of the region and the future of the company. All the more that a parallel phenomenon noticed in the conducted analysis is the fact of constant cultural attachment to regional cultural values among the smaller enterprises of national capital. However, this process is clearly threatened, which is often reflected in neglecting these values and focusing only on economic survival. This therefore requires further exploration and in-depth analysis, the results of which will constitute a justification for specific actions conducive to building a communication policy of companies operating in the region.

In the article "Identity after Death," Barbara Lewicka discusses the problems of social memory, collective consciousness, and social identity in the context of funeral areas. The sense of identity is oriented towards the past, the present, and the future. Moreover, nothing happens in isolation from a given space which,

with the passing of time, gains (or loses) yet another meaning. Simultaneously, a contact is developed with the place – the sense of identity is built over time on the basis of relations and experience collected by generations. From this point of view, a cemetery is one of the urban areas of a specific nature. Like no other, it seems to have not only direct funerary connotations – closing the process of dying – but far deeper ones referring to the sense of belonging, building identity both on the individual as well as on the collective level. Cemeteries turn out to be a kind of common space, treated as a symbolic property of the community and of private persons, limited to the relations with the closest relatives or partners buried within its grounds. Belonging to a particular community of the living almost always guarantees a place in the community of its deceased persons.

According to Magdalena Piłat-Borcuch (“Sociology of Design: Towards New Narrations in Sociology”), complexity of the contemporary world has also become the major power of change for sociology. Because of this change many scientific fields, which have not been correlated so far, nowadays influence each other and derive from one another. There are many fields of that kind, however, the main objective of the article is to exhibit two of them: sociology and design, whose mutual influence has created the phenomenon of the sociology of design. The constantly growing interest in design has been possible due to certain transformation of the contemporary society, and understanding of that change is a domain of sociology. This way, sociological contribution to further creative improvement of the world, which in fact is carried out by design, seems impossible to overestimate.

The issue of design is more and more important and it enters the areas that generally were not associated with design. The sociology-design relation appears to be important and prospective, especially in the context of shaping a reality corresponding to the real (not imaginary) social needs. It is an answer to the real needs of the society which should be the foundation for new problem areas of the emerging sub-discipline of design sociology.

Based on Paulina Rojek-Adamek’s findings (“Designer: Professional Identity and Contemporary Role”), among the contemporary designers, we can observe a growing awareness of their professional role in the context of challenges posed by the modern society and, on the other hand, their recognition of a negligible level of understanding of their work by the social environment. As it has been said in the article, it is because of a wide definition of the design concept and changes in the description of this profession (changes in education and social roles of designers). The main conclusion is the need for revising and preparing a new job description of the designer’s profession. This also has consequences in the form of changes in the area of design schools’ program which should connect a multitude of capitals, “including engineers, marketing minds and financial folks, not to mention philosophers, sociologists and artists. To further embellish the creative process, exchange with those from myriad horizons is

indispensable” (Guellerin 2012: 52). To sum up, it is worth carrying out research on defining the work of designers in a variety of contexts, their activities and their characteristics, perceiving them as individual actors in the multidimensional field of design.

In her “Social Crisis in Contemporary Ukraine. In Search of a New Narrative,” Anastasiia Nesterenko – while discussing the national identity issues – dispels our illusions as to the simple, political, two-element divisions. As she says, “There are much more complex issues that may divide people.” Zbigniew Zagala, in turn, focuses his attention on the similarities and differences in the sphere of social composition and presents selected views of proponents of two political parties that constitute their political identities (“Civic Platform Party (PO) Partisans and Law and Justice (PiS) Partisans. Meanders of Two Political Identity Narratives. Empirical Study”).

Using the interdisciplinary potential of Critical Discourse Analysis (CDA), Izabela Handzlik analyses how identities of American and European Muslims were constructed and reconstructed in the first decade following the 9/11 terrorist attacks (“The Fear of Small Numbers? (Re)constructing Identities of American and European Muslims”). The author also reminds readers that the process of creating the “us – them” division is still evident in the face of the 15th anniversary of these tragic events and the most recent developments in Europe.

Janusz Borusowski tries to acquaint us with identity dilemmas which have arisen after the Libyan 17 February Revolution (“*Thuwar* versus *Azlam* – Identity Dilemmas of Libyan Minorities during the Arab Spring”). The post-revolutionary Libya is shattered by internal conflicts between the rival, mostly armed, groups with political, ethnical, religious, or even criminal agenda. In spite of various efforts made either by Libyans themselves or by some external mediators, national reconciliation is not in sight. On the contrary, the inclusive tribal minorities’ interests are prevailing. Such kind of stalemate among various social groups is described by a remark of Zygmunt Bauman: “[...] Nationalism and the adjuration of ethnic unity are a substitute of missing integration factors in a disintegrated society” (Bauman 2013: 123). The presented research paper underlines a dissonance between the declared national goals and those really pursued by the tribal groups in the aftermath of the Libyan 17 February Revolution. The disappearance of an iron grip of Kaddafi’s regime has exposed the deep-rooted conflicts, sometimes originating in the colonial times, adding new ones due to the stance a given tribe took during the 2011 conflict: pro- or anti-regime – *azlam* or *thuwar*.

The instable situation in the country makes research very difficult in each aspect, with security concerns at the top. The studies published in 2016 by the United States Institute of Peace, the results of which are used in the paper, have overcome the said difficulties. USIP has engaged a local Libyan agency to perform the field inquiry in three selected cities located in various historical parts

of the country. It is, however, only a partial solution due to the possible bias caused by the employment of local researchers. They have their own tribe affiliation, relatively easy for the locals to recognise by surnames, which affects to a certain extent the possibility to move around the country, or even to contact with individuals from other tribes. It could be assumed that, for example, the views of Beni Walid citizens would be more balanced, if expressed by a non-Libyan team. The USIP study showed that the youth from Beni Walid formed a significant proportion of Qaddafi loyalist fighters during the 17 February Revolution. Furthermore, the city was regarded as a safe harbour for a number of figures considered to be war criminals, for whom arrest warrant had been issued. According to another Libyan source only few citizens of Beni Walid were fighting on the dictator's side. It is worth saying that no credit has been given to the citizens for the failed coup against Qaddafi in 1993, conducted by Beni Walid inhabitants alone. So to evaluate the knowledge of the research team would be a condition for an additional validation of the results.

There is no other peaceful alternative for the Libyan society than a dialogue leading to reconciliation. Monitoring of the said process opens a wide range of unique research areas. The results of these efforts should document and support them to the most possible extent. The direction of dynamic changes and their time within the Libyan society are difficult to forecast. However, there is a hope that some wider sense of national identity will prevail over the tribal one, and will be considered by all the social groups involved as the only way out.

The article "Social Identity of Prison Service Officers as a Dispositional Group" by Marta Kierska presents the factors affecting the construction of the social identity of Prison Service Officers and the social context that influences it. In the era of continually increasing number of threats, it became necessary to appoint specialised groups that provide protection and safety of citizens. These structures are referred to as dispositional groups, working in difficult conditions, often risking their own health and life. This paper focuses on the subject of the social identity of Prison Service Officers - one of the paramilitary dispositional groups. Identity appears to be a factor that is socially assigned and a human being shapes the image of himself/herself by seeing how they are perceived by others. Moreover, the social identity of prison officers is conditioned by its dispositional, total character and isolated working conditions. Such unique service conditions present in penitentiary facilities, and the history of the formation, make building a coherent social identity extremely difficult.

Zbigniew Zagala ("Civic Platform Party [PO] Partisans and Law and Justice [PiS] Partisans. Meanders of Two Political Identity Narratives. Empirical Study") recommends some further in-depth research on the polarisation of voters in Poland, described in the paper as worth continuing. Focusing in the research on more specific differences between both electorates in the sphere of values as well as interests was a reasonable solution. Which of them are shared, and which

divide the voters? It seemed necessary to include the differences in emotions in the analyses. This direction of searching for answers to the questions concerning the determinants of political choices made by voters is cognitively promising, but still little recognised. What is the role of enthusiasm, anxiety, or fear in the formation of political identity narrative? What content constitutes the source of these or other emotions, and what is the role of mass media, from which the voters gain knowledge about the surrounding reality, in initiating and maintaining them. These are only a few questions the answers to which must be searched for to understand the differences between the electorates of individual parties.

Wioletta Tomala-Kania (“‘Ashamed, I’m from Here.’ A Few Words on the Escape from Dignity”) operates on a sticky ground spreading between ethics and politics. It seems that there is nothing more aptly situated within such a territory than the present refugee crisis. Under the Polish socio-political circumstances, the problem appears to be particularly painful and shameful. The nation of permanent refugees (since the 1830s onwards, there have been about twenty million Poles abroad) denies – in their vast majority – shelter to those who try to save their lives escaping in dinghies from death. In six steps (1. “We will always remember...”; 2. Blood on our hands; 3. “No human is illegal”; 4. “Mathematics, poetry, and flowers”; 5. Jesus was also a refugee; 6. The question of humanity. Where are we now?), the author proves what – due to its (in her opinion) universal axiomatic status – should not demand explanations at all: “Why are we obliged to help them?” Why – as the Polish refugees – are we particularly obliged to help those who need it?

The migration crisis confronts us with identity questions. The fundamental ones are as follows: Where does our national amnesia come from? What has happened to our “solidarity”? What does this word mean under the refugee circumstances? Does it connote anything except for its purely narrow tribal dimension? What sense of it have we been able to preserve since 1980? What is the relation between universalism and particularism under the Polish circumstances? What makes us a society deprived of reflection? If there came a day when we needed help again, what could we expect then? What does it mean to be a human being? Who are we? Who am I?

Our journey has come to an end. We have tried to come closer to the truth. Although we cannot make the picture complete, we do hope we have approached at least its more comprehensible form. However, it is only on the part of the reader to judge if we succeeded or rather failed in trying to grasp identity dilemmas. We also do hope our reader will find it useful to continue the process of identity revealing on his/her own.

Narracje tożsamościowe

Perspektywy interdyscyplinarne

Streszczenie

Narracje tożsamościowe. Perspektywy interdyscyplinarne stanowią propozycję przybliżenia odpowiedzi na podstawowe pytanie, z którym – prędzej bądź później, mniej bądź bardziej bezpośrednio – zmierza się każdy z nas. Pytanie jest wielowymiarowe, a zatem odpowiedź pozostanie daleka od jednoznaczności. Zasadnicze pola problemowe zostały zarysowane w trzech częściach: 1) Kultura na skrzyżowaniu dróg, 2) Między funkcją i pięknem, 3) Tożsamość jako dylemat polityczny.

Identyfikując tożsamość jako jeden z podstawowych procesów socjologicznej analizy, Marek S. Szczepański i Anna Śliz w swoim artykule *Tożsamość w wielokulturowym świecie* zwracają uwagę, iż próba odpowiedzi na pytania tożsamościowe zawsze w poważnym stopniu jest skorelowana ze zjawiskami społecznymi wyznaczającymi kolejne etapy zmiany społecznej. Autorzy podejmują problem kształtowania się tożsamości indywidualnej i społecznej w kontekście świata wielokulturowego, w którym w konkretnej przestrzeni społecznej spotykają się różne systemy kulturowe, a jednostka kształtuje własną tożsamość w wyniku kontaktu z odmiennymi kulturami. Ta pozbawiona jednoznaczności tożsamość jest wielobarwna i wielokulturowa. W zróżnicowanej kulturowo przestrzeni aktorzy społeczni ciągle kształtują swoją mniej lub bardziej tymczasową tożsamość.

W artykule *Przeszłość jako element tożsamości miasta* Krzysztof Bierwiazzonek i Tomasz Nawrocki poddają analizie znaczenie historii w procesie konstruowania tożsamości miast. Na podstawie badań prowadzonych w Gdańsku, Wrocławiu i Gliwicach autorzy wskazują różne sposoby funkcjonowania pamięci o historii miast w społecznościach miejskich. Dowodzą, że w przypadku Gliwic i Wrocławia można mówić o pamięci komunikatywnej, a w przypadku Gdańska – o pamięci kulturowej. Historia miast w odmienny sposób uwidacznia się w prowadzonej przez władze polityce pamięci. W Gliwicach można ją określić jako technokratyczno-postmodernistyczną, w Gdańsku – refleksywną, we Wrocławiu – jako politykę pamięci podporządkowaną promocji miasta.

W artykule *Tożsamość regionalna w perspektywie społecznej odpowiedzialności biznesu – rozważania socjologiczne* Małgorzata Suchacka i Grzegorz Gawron odwo-

łują się do głównych determinant tradycyjnych wartości regionalnych na Śląsku i ich ewolucji oraz starają się przybliżyć tradycję społecznej odpowiedzialności biznesu w województwie śląskim na podstawie przykładów działań śląskich przedsiębiorców z przełomu XIX i XX wieku. Część empiryczna oparta została na analizie treści stron internetowych 115 przedsiębiorstw związanych ze śląskim przemysłem, a dotyczących kreowania wizerunku organizacji i prezentacji działalności w obszarze społecznej odpowiedzialności.

W artykule *Tożsamość po śmierci* Barbara Lewicka porusza problem społecznej pamięci, świadomości i tożsamości w kontekście przestrzeni pochówku. Poczucie identyfikacji jest ukierunkowane zarówno w przeszłość, teraźniejszość, jak i przyszłość. Co więcej, nic nie dzieje się w oderwaniu od określonej przestrzeni, która wraz z upływem czasu zyskuje (lub traci) kolejne znaczenia. Równoległe wytwarza się swego rodzaju łączność z miejscem – poczucie identyfikacji budowane w oparciu o gromadzone przez pokolenia relacje i doświadczenia. W tym ujęciu cmentarz jest jednym z obszarów miejskich o szczególnym charakterze. Wydaje się nasuwać skojarzenia nie tylko bezpośrednio funeralne – związane z wieńczeniem procesu umierania, ale głębsze – nawiązujące do poczucia przynależności, budowy tożsamości zarówno na poziomie indywidualnym, jak i zbiorowym. Cmentarz okazuje się swoistą przestrzenią wspólną, traktowaną jako symboliczna własność społeczności, oraz prywatną ograniczoną do relacji z pochowanymi w jego obrębie najbliższymi. Przynależność do określonej społeczności żywych prawie zawsze gwarantuje miejsce w społeczności jej zmarłych.

Według Magdaleny Piłat-Borcuch złożoność współczesnego świata stała się siłą sprawczą przemian charakterystycznych także dla socjologii. W swoim artykule *Socjologia designu: W stronę nowych narracji w socjologii* autorka zwraca uwagę, iż za sprawą tych przemian obszary, dotąd ze sobą niespokrewnione, zaczynają zbliżać się do siebie i czerpać ze swojego potencjału. Obszarów takich można wyróżnić wiele, lecz celem artykułu jest wyeksponowanie dwóch z nich: socjologii i designu. Ich wzajemne oddziaływanie stało się przyczynkiem do narodzin socjologii designu. Wzrost znaczenia designu i wzrost zainteresowania designem był i jest możliwy dzięki przemianom współczesnego społeczeństwa, a zrozumienie tych przemian stanowi domenę socjologii, której wkład w dalsze kreatywne ulepszanie świata dokonujące się za sprawą designu może okazać się nie do przecenienia.

Czerpiąc z dorobku Richarda Floridy, Paulina Rojek-Adamek w swoim artykule *Designer – tożsamość zawodowa i rola współczesna w świetle badań* podkreśla, że wzrost ekonomiczny, bardziej niż kiedykolwiek w przeszłości, zależy od ludzi, którzy preferują tolerancyjne, silnie zróżnicowane i zarazem otwarte na nowe idee miejsca. To one przyciągają jednostki kreatywne i twórcze, a więc artystów, dziennikarzy, ludzi wolnych zawodów. W gronie tym miejsce znaleźli również designerzy, nieco enigmatycznie i nie do końca poprawnie odczytywani w swej tożsamości zawodowej. Warto zatem podjąć próbę opisu pracy współczesnych projektantów oraz ukazać zróżnicowanie ich roli zawodowej. Prezentowany opis będzie relacją z badań empirycznych zrealizowanych przez autorkę wśród brytyjskich projektantów związanych z Royal College of Art w Londynie.

W porównaniu z innymi krajami Europy Wschodniej, Ukraina jest najbardziej narażona na oddziaływanie różnych kryzysów – wskazuje Anastasiia Nesterenko w swo-

im tekście *Kryzys społeczny na współczesnej Ukrainie. W poszukiwaniu nowej narracji*. W 2014 roku, po rozpoczęciu drugiej rewolucji w Kijowie, ten kraj wzbudzał intensywne zainteresowanie mediów międzynarodowych. Podczas gdy pierwsza miała raczej charakter aksamitnej rewolucji, druga zakończyła się wspieraną przez Rosję aneksją Krymu i Donbasu. Autorka dowodzi, że kryzys społeczny na Ukrainie może być częściowo spowodowany obecnością kilku odmiennych narracji – tożsamości narodowych. Uwzględnienie identyfikacji różnic regionalnych pozwoli zrozumieć istotę stojącego przed Ukrainą wyzwania – możliwości stworzenia wspólnej narracji stanowiącej podstawę do dalszego rozwoju państwa.

Wykorzystując interdyscyplinarny potencjał Krytycznej Analizy Dyskursu (KAD), Izabela Handzlik w swoim artykule „*Lęk małych liczb?*” (Re)konstruowanie tożsamości amerykańskich i europejskich muzułmanów przedstawia sposób (sposoby), w jaki (jaki) amerykańscy i europejscy muzułmanie dokonywali konstrukcji i rekonstrukcji swoich tożsamości w pierwszej dekadzie po atakach terrorystycznych z 11 września 2001 r. Autorka zwraca również uwagę, że proces tworzenia i utrwalania podziału „my” i „oni” wydaje się szczególnie widoczny zarówno w piętnastą rocznicę tamtych tragicznych wydarzeń, jak i ostatnich zdarzeń w Europie.

Nieco inną perspektywę tożsamościowego oglądu proponuje Janusz Borusowski w swoim artykule *Thuwar versus azlam – dylematy tożsamościowe libijskich mniejszości podczas Arabskiej Wiosny*. Zwycięstwo Rewolucji 17 lutego stworzyło próżnię, w której słaba i fragmentaryczna struktura państwowa nie była w stanie opanować konfliktów międzyplemiennych kontrolowanych wcześniej opresyjnie przez reżym pułkownika Kadafiego. Nieoczekiwanie dla państw zachodnich interweniujących w Libii w marcu 2011 r., nastąpiło przejście władzy przez radykalnych islamistów. Porewolucyjny podział na *thuwar* – rewolucjonistów, i *azlam* – zwolenników upadłego reżimu, jest szczególnie ostry w przypadku mniejszości etnicznych. Z jednej strony, mniejszości te po latach negacji ich istnienia poszukują swojej tożsamości w nowej Libii. Z drugiej strony, ich aspiracje o uznanie języka i kultury traktowane są przez większość arabską jako wyraz tendencji separatystycznych. Do momentu wyklarowania się stabilnego układu sił jest małe prawdopodobieństwo, że działanie mniejszości etnicznych będzie determinowane narodową, a nie plemienną tożsamością.

W artykule *Tożsamość społeczna oficerów Służby Więziennej jako grupy dyspozycyjnej* Marta Kierska koncentruje swoją uwagę na społecznym aspekcie terminu, w którym tożsamość okazuje się czynnikiem społecznie przypisanym, potwierdzanym i przekształcanym.

Od ponad dziesięć lat życie polityczne w Polsce w znaczącym stopniu zdominowane jest przez spór dwóch partii: Platformy Obywatelskiej oraz Prawa i Sprawiedliwości, utrzymuje Zbigniew Zagała. W artykule „*Platformersi*” i „*pisowcy*”. *Meandry dwóch politycznych narracji tożsamościowych. Studium empiryczne* autor dokonuje opisu podobieństw i różnic w zakresie składu społecznego oraz wybranych poglądów konstytuujących tożsamości polityczne sympatyków obu partii, a także opisu ewolucji sposobu ich wzajemnego postrzegania się.

„*Wstydzę się, że jestem stąd*”, deklaruje Wioletta Tomala-Kania, podejmując próbę naszkicowania kilku słów o ucieczce od godności. A dzieje się to w, jak się zdaje, najważniejszym kontekście współczesności, tj. problemie uchodźstwa. W szkicowo po-

traktowanej polskiej płaszczyźnie społeczno-politycznej, autorka jasno precyzuje swoje stanowisko. Pytanie nie brzmi: „Czy?”, ale „Jak pomagać?”, pomoc ta bowiem bardziej przynależy do porządku etycznego i politycznego zobowiązania niż do jakiegokolwiek innego. Taki rodzaj zapytywania dotyczy tożsamości uniwersalnej – człowieczej – u samych jej podstaw.

Narrations identitaires Perspectives interdisciplinaires

Resumé

Le livre *Narrations identitaires. Perspectives interdisciplinaires* constitue une proposition de rapprocher la réponse à la question essentielle qu'affronte – plus tard ou plus tôt, plus ou moins directement – chacun de nous. Puisque la question est multidimensionnelle, la réponse restera loin d'être univoque. Les champs problématiques ont été esquissés dans les trois parties suivantes : 1) Culture à la croisée des chemins, 2) Entre fonction et beauté, 3) Identité en tant que dilemme politique.

En identifiant l'identité comme l'un des procédés essentiels de l'analyse sociologique, Marek S. Szczepański et Anne Śliz remarquent dans leur article intitulé « L'identité dans un monde multiculturel » que la tentative de répondre aux questions identitaires est toujours strictement liée aux phénomènes sociaux qui indiquent les étapes particulières du changement social. Les auteurs abordent le problème de la formation de l'identité individuelle et sociale dans le contexte d'un monde multiculturel. C'est un monde où, dans un espace social concret, se croisent différents systèmes culturels, et l'individu forme sa propre identité à la suite du contact avec des cultures différentes. C'est une identité dépourvue d'univocité : multicolore et multiculturelle. Dans l'espace différencié au niveau culturel, les acteurs sociaux ne cessent de construire leur identité qui est plus ou moins temporaire.

Dans l'article « Le passé en tant qu'élément de l'identité de la ville », Krzysztof Bierwiazzonek et Tomasz Nawrocki analysent l'importance de l'histoire dans le procédé de la formation de l'identité des villes. Sur la base des examens effectués à Gdańsk, Wrocław et Gliwice, les auteurs indiquent les différentes manières dont fonctionne la mémoire de l'histoire des villes dans les communautés urbaines. Ils prouvent que dans le cas de Gliwice et Wrocław on peut parler d'une mémoire communicative, et dans le cas de Gdańsk – d'une mémoire culturelle. En outre, l'histoire des villes se présente différemment dans la politique de mémoire qui est menée par les autorités. À Gliwice, on peut la définir comme technocratique-postmoderne, à Gdańsk – réflexive, et à Wrocław – comme une politique de mémoire soumise à la promotion de la ville.

Dans l'article « L'identité régionale dans la perspective de la responsabilité sociale des affaires – réflexions sociologiques », Małgorzata Suchacka et Grzegorz Gawron se réfèrent à différents déterminants des valeurs régionales traditionnelles en Silésie et à leur

évolution, et essaient de rapprocher la tradition de la responsabilité sociale des affaires dans la voïvodie silésienne sur la base des exemples des activités des entrepreneurs silésiens situées à la charnière des XIXe et XXe siècles. La partie empirique a été fondée sur l'analyse des contenus des sites Internet de 115 entreprises liées à l'industrie silésienne, et concernant la création de l'image de l'organisation et de la présentation de l'activité dans le cadre de la responsabilité sociale.

Dans l'article « L'identité après la mort », Barbara Lewicka aborde le problème de la mémoire sociale, de la conscience et de l'identité dans le contexte de l'enterrement. Le sentiment d'identification est orienté aussi bien vers le passé que vers le présent et le futur. Qui plus est, rien ne se passe en dehors d'un espace déterminé qui, avec le passage du temps, prend (ou perd) de nouvelles significations. Il se produit simultanément une sorte de connexion avec l'endroit – un sentiment d'identification construit sur la base des relations et des expériences ramassées par plusieurs générations. Dans cette perspective, le cimetière est l'un des champs urbains à caractère exceptionnel. Comme aucun autre, il paraît imposer des associations non seulement directement funéraires – liées au couronnement du procédé de mourir, mais également celles étant beaucoup plus profondes – se référant au sentiment d'appartenance, à la formation de l'identité aussi bien au niveau individuel que collectif. Le cimetière apparaît comme un espace commun particulier, traité comme une propriété symbolique de la communauté, et comme un espace privé limité aux relations avec les proches enterrés dans son cadre. L'appartenance à une communauté de vivants déterminée garantit presque toujours une place dans la communauté de ses défunts.

Selon Magdalena Piłat-Borcuch la complexité du monde contemporain est devenue la force causale des changements caractéristiques aussi de la sociologie. Dans son article « La sociologie de design : Vers les nouvelles narrations dans la sociologie », l'auteure remarque qu'à cause de ces changements les champs qui jusqu'à présent n'étaient pas apparentés commencent à se rapprocher et puiser dans leur potentiel. On peut distinguer beaucoup de ce type de champs, mais l'objectif de l'article est d'exposer deux d'entre eux : la sociologie et le design, dans les cas desquels l'interaction est devenue le stimulant à la naissance de la sociologie de design. L'accroissement de l'importance du design et l'accroissement de l'intérêt pour le design étaient et sont possibles grâce aux changements de la société contemporaine. Pourtant, la compréhension de ces changements appartient au domaine de la sociologie, dont la contribution à l'amélioration créatrice subséquente du monde – s'opérant par l'intermédiaire du design – peut s'avérer significative.

En puisant dans les travaux de Richard Florida, Paulina Rojek-Adamek souligne dans son article « Designer – identité professionnelle et rôle contemporain à la lumière des recherches » que la croissance économique, beaucoup plus que jamais dans le passé, dépend des gens qui préfèrent des endroits tolérants, fortement diversifiés et en même temps ouverts aux nouvelles idées. Ce sont eux qui attirent des individus créatifs, c'est-à-dire des artistes, des journalistes et des personnes de professions libérales. Ce sont aussi les designers qui ont trouvé leur place dans ce cercle, étant assez énigmatiquement et pas tout à fait correctement perçu dans leur identité professionnelle. La description présentée sera une relation des études empiriques réalisées par l'auteure parmi les designers britanniques liés au Royal College of Art de Londres.

En comparaison avec d'autres pays de l'Europe de l'Est, l'Ukraine et la plus exposée à l'influence de différentes crises – dénote Anastasiia Nesterenko dans son texte « La crise sociale dans l'Ukraine contemporaine. À la recherche d'une nouvelle narration ». En 2014, après le déclenchement de la seconde révolution à Kiev, ce pays a suscité un intérêt intensif par les médias internationaux. Tandis que la première avait plutôt le caractère de la révolution de Velours, la seconde s'est terminée pas l'annexion de la Crimée et du Donbass, soutenue par la Russie. L'auteure prouve que la crise sociale en Ukraine peut être partiellement causée par la présence de quelques narrations différentes – identités nationales. La prise en considération de l'identification des différences régionales permettra de comprendre la nature du défi qui se pose à l'Ukraine – la possibilité de créer une narration commune, constituant la base pour le développement ultérieur de l'État.

En faisant usage du potentiel interdisciplinaire de l'analyse critique du discours, Izabela Handzlik, dans son article « 'La crainte de petits nombres'? (Re)construction de l'identité des musulmans américains et européens », présente de quelle(s) façon(s) les musulmans américains et européens construisaient et reconstruisaient leurs identités dans la première décennie après les attaques terroristes du 11 septembre 2001. L'auteure remarque aussi que le procédé de formation et de consolidation de la division en « nous » et « eux » semble particulièrement visible aussi bien lors du quinzième anniversaire de ces incidents tragiques que durant les derniers événements en Europe.

Une perspective quelque peu différente de l'examen identitaire est proposée par Janusz Borusowski dans son article « *Thuwar* versus *azlam* – dilemmes identitaires des minorités libyques durant le Printemps arabe ». La victoire de la révolution du 17 février a créé un vide, où la structure étatique faible et fragmentaire n'était pas capable de surmonter les conflits intertribaux, contrôlés auparavant de manière oppressive par le régime du colonel Kadhafi. Inopinément pour les pays occidentaux stationnant en Libye au mois de mars 2011, les islamistes radicaux ont pris le pouvoir. La division postrévolutionnaire en *thuwar* – révolutionnaires et *azlam* – partisans du régime déchu est particulièrement manifeste dans le cas des minorités ethniques. D'un côté, ces minorités, après des années de la négation de leur existence, recherchent leur identité dans la nouvelle Libye. De l'autre, leurs aspirations visant à reconnaître leur langue et leur culture sont traitées par la majorité arabe comme l'expression de tendances séparatistes. Il est peu probable que l'activité des minorités ethniques, au moment de la clarification d'un système de forces stable, soit déterminée par l'identité nationale et non tribale.

Dans l'article « L'identité sociale des officiers du Service pénitentiaire en tant que groupe dispositionnel », Marta Kierska concentre son attention sur l'aspect social du terme, où l'identité s'avère être un facteur socialement attribué, confirmé et transformé.

Zbigniew Zagala prétend que depuis plus de dix ans, la vie politique en Pologne est dominée dans une large mesure par le litige entre deux partis : Plate-forme civique et Droit et justice. Dans l'article « Partisans de la Plate-forme et Partisans de PiS. Méandres de deux narrations identitaires. Étude empirique », l'auteur décrit non seulement les similitudes et les différences dans le cadre de l'organisation sociale ainsi que les points de vue choisis constituant les identités politiques des partisans des deux partis, mais aussi l'évolution de la manière dont ils se perçoivent mutuellement.

« J'ai honte de provenir d'ici », déclare Wioletta Tomala-Kania en essayant d'esquisser quelques mots sur la fuite devant la dignité. Et cela se passe, semble-t-il, lors du contexte

le plus important des temps actuels, c'est-à-dire le problème de l'émigration. Sur le plan sociopolitique polonais, traité ici de manière simplifiée, l'auteure précise nettement son attitude. La question n'est pas « Si ? » mais « Comment aider? ». Toujours est-il que cette aide appartient plus à l'ordre de l'obligation éthique et politique qu'à un autre. Ce type de questionnement concerne l'identité universelle – humaine – à ses bases mêmes.

On the cover: © Sunyu/unsplash.com

Copy editing: MONIKA KOWALCZYK-PIASECZNA

Cover design: MAREK J. PIWKO

Technical editing: MAŁGORZATA PLEŚNIAR

Proofreading: GABRIELA MARSZOŁEK

Typesetting: DAMIAN WALASEK

Copyright © 2018 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
All rights reserved

ISSN 0208-6336

ISBN 978-83-226-3153-9

(print edition)

ISBN 978-83-226-3154-6

(digital edition)

Publisher

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice

www.wydawnictwo.us.edu.pl

e-mail: wydawus@us.edu.pl

First impression. Printed sheets: 15.0. Publishing sheets: 18.5.
EccoBook Paper, 90 g Price: 20 zł (+ VAT)

Printing and binding

„TOTEM.COM.PL Sp. z o.o.” Sp.K.

ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

ISSN 0208-6336
Price 20 PLN (+ VAT)

ISBN 978-83-226-3154-6

9 788322 631546

About this book

